

JUSTITSMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Dok.: 1808738

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelsen tirsdag den 12. januar 2016

af samrådsspørgsmål M-O

fra Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg

Samrådsspørgsmål M:

”Mener ministrene, at de nuværende regler for at dispensere for anmeldelseskravet i forbindelse med erstatningssager, hvor lærere eller pædagoger er forvoldt skade i en undervisningssituation, er hensigtsmæssige og tilstrækkeligt beskytter de pædagogiske hensyn?”

Samrådsspørgsmål N:

”I forhold til hvilke pædagogiske hensyn og i hvilke situationer mener ministrene, at det er hensigtsmæssigt,

at en pædagog eller lærer ikke anmelder det barn, der har forvoldt personskade i en undervisningssituation?”

Samrådsspørgsmål O:

”Mener ministrene, at pædagoger og lærere generelt ikke bør politianmelde børn for at få udbetalt erstatning for personskader forvoldt i en undervisningssituation, og vil ministrene i den forbindelse tage de nødvendige initiativer for, at dette sikres?”

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Jacob Mark (SF).

[Indledning]

1. Jeg har aftalt med børne-, undervisnings- og ligestillingsministeren, at jeg indleder med at besvare spørgsmålene inden for mit område, hvorefter jeg vil give ordet videre til hende.

Jeg vil gerne starte med at takke udvalget for spørgsmålene, som jeg tillader mig at besvare samlet.

Spørgsmålene handler jo om det anmeldelseskrav, der gælder i sager om offererstatning, og – navnlig – om muligheden for at dispensere herfra, når der foreligger pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn.

Det er jo et emne, der i den seneste tid har været genstand for en del debat. Og desværre også en del misforståelser.

Jeg er derfor glad for at få lejlighed til at redegøre nærmere for reglerne på området.

[Offererstatningsloven]

2. Jeg vil starte med at sige lidt generelt om offererstatningslovens anvendelsesområde.

For overhovedet at komme ind i offererstatningsloven skal der foreligge dels en personskade, dels en straffelovsovertrædelse. Man skal altså have været udsat for en forbrydelse. Der kan f.eks. være tale om en elev, der udsætter en lærer for vold omfattet af straffelovens § 244.

Er man derimod kommet til skade ved, at en elev for sjov er hoppet op på ryggen af én, er der ikke tale om en straffelovsovertrædelse. Og offererstatningsloven finder derfor slet ikke anvendelse.

Der vil i sådanne situationer i stedet være mulighed for at få erstatning efter arbejdsskadesikringsloven, som hører under beskæftigelsesministeren. Det vender jeg tilbage til.

[72-timersreglen]

3. Det er altså for det første en betingelse for at kunne få erstatning efter offererstatningsloven, at der er tale om en overtrædelse af straffeloven.

For det andet er det som udgangspunkt en betingelse for at få erstatning efter loven, at forbrydelsen anmeldes

til politiet inden 72 timer. Og det er navnlig lovens anmeldelseskrav, der har været under kritik.

72-timersreglen i offererstatningsloven blev vedtaget af et enigt Folketing i 2011. Der var tale om en markant lempelse af anmeldelsesfristen, som tidligere i praksis var 24 timer.

Baggrunden for anmeldelsesfristen er bl.a., at en politianmeldelse skal ske hurtigt, så politiet har den bedst mulige udsigt til at finde gerningsmanden og opklare sagen.

Anmeldelsesfristen har altså nær sammenhæng med lovens betingelse om, at der skal være begået en strafbar handling. Jo længere tid, der går fra overfald til anmeldelse, jo vanskeligere er det for politiet at opklare forbrydelsen.

Jeg synes sådan set, at det er rimeligt som udgangspunkt at kræve, at den, der vil have erstatning fra staten, anmelder overfaldet, så det kan blive konstateret om betingelserne er opfyldt og så gerningsmanden så vidt muligt kan blive stillet til ansvar.

[Krav om anmeldelse – ikke efterforskning]

4. En misforståelse som jeg har kunnet læse i dagens presse er, at anmeldelseskravet indebærer, at politiet også skal foretage efterforskning i anledning af anmeldelsen.

Dette er ikke korrekt. Det er efter offererstatningslovens anmeldelseskrav kun en betingelse, at der foretages en politianmeldelse inden for 72 timer, så politiet får mulighed for at vurdere, om der er grund til at gå videre med sagen.

[Muligheden for dispensation fra anmeldelseskravet]

5. Anmeldelseskravet kan imidlertid fraviges, hvis forholdene taler for det. Det gælder f.eks., hvis offeret på grund af sin tilstand ikke inden fristens udløb har kunnet foretage politianmeldelse.

Erstatningsnævnet dispenserer også i alle tilfælde, hvor der er en strafferetlig dom mod skadevolderen. Og nævnet har endvidere en meget lempelig praksis i sager om børn, der har været udsat for et seksuelt overgreb.

[Plejepersonale, lærere, pædagoger mv.]

6. Når det drejer sig om pædagoger og lærere – som jo er omdrejningspunktet for dagens samråd – og andre personalegrupper med særlige omsorgsfunktioner, gælder der en særlig praksis i forhold til anmeldelsesfristen.

Det betyder, at nævnet tager behørigt hensyn til særlige pædagogiske og behandlingsmæssige hensyn, der kan tale for at dispensere fra anmeldelseskravet.

Og det mener jeg er vigtigt at fastholde.

Folketingets Retsudvalg har da også tilbage i 1985 slået fast, at netop pædagogiske og behandlingsmæssige hensyn kan tale imod en politianmeldelse, og at Erstatningsnævnet bør have dette med i nævnets samlede vurdering i de konkrete sager.

Erstatningsnævnet har siden fulgt Retsudvalgets henstilling og tager – som nævnt – også i dag et særligt hensyn til bl.a. pædagoger og lærere.

[Erstatningsnævnets praksisændring]

7. Jeg er opmærksom på, at Erstatningsnævnet har revideret sin praksis. Nævnet søger nu i de enkelte sager oplyst, om der rent faktisk har gjort sig pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn gældende, som bør begrunde dispensation fra kravet om rettidig politianmeldelse.

Efter Erstatningsnævnets praksis kan der – og bliver der – således stadig dispenseret fra anmeldelseskravet, når der har gjort sig pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn gældende. Det nye er blot, at det skal dokumenteres, at der i den enkelte sag har gjort sig konkrete pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn gældende, der taler imod (rettidig) politianmeldelse.

Dokumentationskravet vil normalt kunne opfyldes ved en udtalelse fra den pågældendes arbejdsgiver, som fastslår, at der foreligger sådanne konkrete hensyn.

For en 10-årig dreng kan det konkrete hensyn være, at drengen vil opfatte en politianmeldelse som et

grundlæggende svigt fra de få voksne i hans liv, der skaber tryghed.

Det er således ikke korrekt, når det i den offentlige debat er blevet udlagt sådan, at nævnet ikke længere dispenserer fra anmeldelseskravet i sådanne sager.

Det er derfor heller ikke rigtigt, at Erstatningsnævnet nu generelt stiller krav om, at børn skal anmeldes til politiet.

Hidtil har der ikke været ført specifik statistik på antallet af dispensationer og derfor kan jeg heller ikke give jer noget konkret tal for, hvor mange dispensationer, der er meddelt.

Det er imidlertid efter min mening helt afgørende, at vi har et reelt grundlag at drøfte den her problemstilling på, og jeg har også forstået, at Erstatningsnævnet fremover vil føre statistik over disse sager.

[Klarhedsinitiativ]

8. Den seneste tids offentlige debat understreger imidlertid, at der er behov for at se på, hvordan der kan skabes større klarhed over, hvornår der skal ske

politianmeldelse i sager, hvor en ansat udsættes for en forbrydelse. Der må ikke være tvivl om den særlige dispensationspraksis for lærere, pædagoger og andre personalegrupper med særlige omsorgsfunktioner.

Justitsministeriet vil derfor sammen med Erstatningsnævnet udsende en vejledning til relevante parter, som forhåbentlig vil være med til at skabe større klarhed over, hvornår der skal ske politianmeldelse i sager, hvor der foreligger pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn.

Erstatningsnævnet har over for mig oplyst, at de i lyset af den seneste tids debat og misforståelser i pressen i en periode i forbindelse med høring i sagen vil medsende den nye vejledning i konkrete sager, hvis der ikke er indgivet anmeldelse til politiet inden for 72 timer, for at sikre at parterne i den konkrete sag kender praksis for dispensation.

[Statens regreskrav mod skadevolder]

9. Det er også vigtigt i denne sammenhæng at holde sig for øje, at skadevolder – når der udbetales erstatning efter offererstatningsloven – som udgangspunkt vil blive mødt med et regreskrav fra statens side.

Det betyder, at den omstændighed, at f.eks. en lærer undlader at foretage politianmeldelse af en elev, som udgangspunkt ikke er ensbetydende med, at der ikke vil blive ført en sag mod den pågældende elev – eller dennes forældre.

Statens indtræder nemlig – i det omfang, der ydes erstatning – i lærerens krav mod eleven.

En politianmeldelse indebærer, at den elev, der anklages for at have begået en straffelovsovertrædelse, i videre omfang får sin sag behandlet i det strafferetlige system. Herved sikres den pågældende inddragelse og juridisk bistand under sagens behandling.

Behandles sagen derimod alene i Erstatningsnævnet, risikerer den pågældende, at nævnet lægger til grund, at den pågældende har begået en straffelovsovertrædelse, uden at den pågældende har været part i sagen og uden juridisk bistand. Samtidig risikerer den pågældende at blive mødt med et meget stort regreskrav fra statens side.

**[Beskæftigelsesministeren
arbejdsskadessystemet]**

og

10. Jeg vil tillade mig kort at omtale spørgsmålet om erstatning efter det arbejdsretlige system, som jo er beskæftigelsesministerens område. Jeg ved, at beskæftigelsesministeren i øjeblikket ser på mulighederne for at genoptage drøftelserne med arbejdsmarkedets parter om et mere moderne arbejdsskadesystem.

Beskæftigelsesministeren har i den forbindelse tilkendegivet, at drøftelserne indtil nu har taget udgangspunkt i anbefalingerne fra Ekspertudvalget om arbejdsskadeområdet fra december 2014. Heri anbefales det bl.a., at der indføres erstatning for svie og smerte og erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i arbejdsskadesystemet. Det er beskæftigelsesministerens forventning, at drøftelserne genoptages, og at der kan findes en løsning på problemet i den forbindelse.

Jeg vil derfor mødes med beskæftigelsesministeren i denne måned for at drøfte netop dette spørgsmål.

Det er jo vigtigt at få frem i denne sammenhæng, at når en lærer eller pædagog udsættes for eksempelvis vold på arbejdet, er det samtidig en arbejdsskade.

Den pågældende vil derfor også være berettiget til erstatning efter arbejdsskadereglerne.

Og så er der som nævnt en række situationer, hvor der slet ikke er tale om en straffelovsovertrædelse, men alene en arbejdsskade. Her er offererstatningsloven ikke relevant.

[Afslutning]

11. Lad mig afslutningsvis opsummere: jeg har for det første iværksat et initiativ, der skal skabe større klarhed over, hvornår der skal ske politianmeldelse i sager, hvor en ansat udsættes for en forbrydelse. For det andet har jeg taget initiativ til en drøftelse med beskæftigelsesministeren, så vi sammen finder det mest hensigtsmæssige system til behandling af den slags arbejdsskader, som er emnet for dagens samråd.

For der skal ikke herske nogen tvivl om, at denne regering er meget optaget af, at vi som samfund behandler såvel ofre for forbrydelser som ansatte, der kommer til skade på arbejdspladsen, på en ordentlig måde. De skal ganske enkelt have den hjælp, der er nødvendig for, at de kan komme på fode igen.

Med de bemærkninger vil jeg i øvrigt give ordet til ministeren for børn, undervisning og ligestilling.

Tak for ordet.